

LBRIS

We know
books

Nicolae IORGA

ISTORIA ROMÂNILOR

Vol. IV

CAVALERII

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

TABLA MATERIILOR

Cartea I-a. **ÎNAINTE DE ȘTEFAN CEL MARE**

CAPITOLUL I. Apărarea Dunării creștine. Dan-Vodă cel Viteaz	7
CAPITOLUL II. Lupta pentru Dunăre între Alexandru al Moldovei și Dan	32
CAPITOLUL III. Luptele de partid și pierderea neatârării	46
CAPITOLUL IV. Cruciatul de sânge român Ioan al lui Voicu din Inidoara (Hunyadi)	74

Cartea a II-a. **ȘTEFAN CEL MARE CA APĂRĂTOR
AL RĂSĂRITULUI CREȘTIN**

CAPITOLUL I. Reîntregirea Moldovei de Ștefan-Vodă	141
CAPITOLUL II. Lupta pentru Dunărea de jos și pieirea lui Vlad-Vodă	149
CAPITOLUL III. Pentru libertatea Moldovei contra regalității ungurești	166
CAPITOLUL IV. Moldova tinereții lui Ștefan-Vodă	178
CAPITOLUL V. Lupta pentru unitatea politică a celor două Țări Românești	188
CAPITOLUL VI. Peste mormântul lui Mohammed Cuceritorul	235
CAPITOLUL VII. Socoteala cu tânăra Polonie	243

Cartea a III-a. **MOȘTENIREA LUI ȘTEFAN CEL MARE**

CAPITOLUL I. Un domn tânăr și orb	291
CAPITOLUL II. Hegemonia culturală a lui Băsărabă-Neagoe	333
CAPITOLUL III. Cei opt ani de anarhie	346
CAPITOLUL IV. Românii în luptă pentru Ardeal	379
CAPITOLUL V. Noua luptă pentru granița de nord a Moldovei	404
CAPITOLUL VI. Noua problemă a Ardealului	418
CAPITOLUL VII. Pierderea neatârării moldovenești	441
CAPITOLUL VIII. Epigonii vitejilor	476
CAPITOLUL IX. Creațiune culturală	493

TABLA ilustrațiilor	513

CAPITOLUL I.

Apărarea Dunării creștine.
Dan-Vodă cel Viteaz

Pe când Mircea isprăvea, despuiat de cuceririle sale și cu tulburi prevederi de viitor, pe Alexandru cel Bun îl vedem ocupat, înainte de 1418, cu înălțarea și zugrăvirea lăcașurilor, de mult, și de alții, începute, care-i păstrează faima mai mult decât puținele lui acțiuni militare. Îl vedem răsplătind cu danii de sate pe râul Drăslăuți pe cei doi zugravi, Nichita și Dobre, după nume veniți din Țara Românească, care trebuiau să lucreze în schimb, să-i „scrie” „două biserici, una în Târgul de Jos și alta, care îi va fi voia, ori biserica din Rădăuți, ori vreo casă ori pridvor”¹. Un Ștefan zugrav capătă nu mai puțin de patru sate pe Miletin la 1423². Boierii caută grația Domnului, făcând, ca Sân al lui Bârlea, danii largi la mănăstiri³.

Avea lângă dânsul pe fiul Iliăș, cum Mircea ținuse pe Mihăilă, și boierii lui de veche credință, înșirați în documente, cu aceeași lipsă de rânduială.

În anul morții lui Mircea, două săptămâni înainte ca acesta să fi închis ochii săi trudiți, Alexandru, preocupat de nestabilul său negoț cu Ardealul, se afla la Baia, unde se ocupa cu obișnuitele donații⁴. Țara era destul de bogată, așa încât pentru un apel contra hotărârii pe care Domnul o voiește definitivă se prevede o amendă, o „zăvescă” de nu mai puțin

¹ M. Costăchescu, *Documente*, I, pp. 121-2, no. 41.

² Kalužniacki, în Hurmuzaki, I², p. 837, no. DCLXI.

³ Costăchescu, *l.c.*, pp. 126-7, no. 42. Întors la Suceava, el dăruiește niște sate în Câmpul lui Dragoș; *ibid.*, p. 131.

⁴ *Ibid.*, p. 129. O mănăstire a lui Vărzar; *ibid.*, p. 135.

de optzeci¹ de „ruble de argint curat”, în moneda lituano-polonă. Poate ceva trebuia să se petreacă la Apus, căci în martie Domnul e la Roman².

Dar încetul pe încetul o altă lume apare în jurul celui care atunci putea să aibă doar vreo patruzeci de ani, cel mult. Nu mai sunt „viteji” maramureșeni, cu apucături locale și rurale, o adevărată *cavalleria rusticana* de frăție militară fără prea mari aspirații. Găsim pe un Mihail Popșa, pe un Oană Bărbosul³. Nou e și un Jurj al lui Jumătate, frate al lui Ioan⁴, apoi, la 1420, Benea Vornicul, Ivan Deadco, Ivan Opriș, Șendrea, Mândricicu, Ciorbă, Stoian procelnicul⁵.

În acești ani, de la 1418 la 1421, doamna cea nouă, o văduvă, vara regelui Poloniei și a lui Vitold, Rângala (de unde și satul botoșănean Rânghilești), venise să aducă o nouă viață, mai răsfățată, de caracter occidental, și, catolică, ea făcuse a se înălța pentru dânsa noua biserică de la Baia, unde slujea, după un rit care era și al sașilor de acolo, un episcop de nație polonă⁶.

Deși împăratul-rege Sigismund ținea personal să se păstreze, în 1419, legăturile de comerț cu Moldova⁷, – „drumul Băii” se pomenește la 1423. Alexandru era îndreptat exclusiv către această Polonie, care-i părea să fie singurul sprijin cu putință. Când pretențiile doamnei străine ajunseră a fi nesuferite sau când i se va fi urât acesteia prea mult în Moldova, Alexandru, a cărui căsătorie fusese desfăcută pentru motiv de „consanguinitate”, de o rudenie care se ridica până la Petru al Mușatei, se va îngriji ca fostei sale soții, „sora” lui Vladislav și lui Vitold (13 decembrie 1421), să i se creeze un întreg „duariu”, cum nu se mai pomenește în analele Moldovei, cu

¹ Aiurea, cinzeci; *ibid.*, p. 116.

² *Ibid.*, p. 129.

³ *L.c.*

⁴ *Ibid.*, p. 132.

⁵ *Ibid.*, p. 136.

⁶ Kaluźniacki, *l.c.*, p. 735, no. DCLX. V. Iorga, *Studii și doc.*, I-II, p. XXXI și urm., și *Ist. Bis.*, I.

⁷ Szabó, *Székely Okleveltár*, III, p. 36 și urm.; Gündisch, *Urkundenbuch*, IV, pp. 97-8, no. 1861.

târgul Siretului, unde era și mănăstirea dominicană și se păstra episcopia nominală, ce se dădea unor prelați poloni, și Volovățul, cu vechea biserică a lui Bogdan, afară de un venit anual, plătit în două soroace, de șase sute de ducați de aur genezezi, de care se găseau deci în vistieria Moldovei, sau „zloți roșii ungurești”¹. Se prevăd amenzi grele în caz de neplată, lăsându-se regelui dreptul, obișnuit în acel timp, de a se răstoarce prin represalii asupra negustorilor și oricăror alți moldoveni pe care i-ar găbji la el în Polonia. Toată boierimea Moldovei, după datina pe vremea când ea făcea și desfăcea, chezășuia pe domni, e înșirată, spânzurându-se și pecețile lor în acest act în care e atâta neîncredere față de bogatul fost soț al prințesei polono-lituane.

Sunt acolo toți boierii acum cunoscuți, începând cu Mihail Dorohoianul, dar și un Oană Bârlici, un Lațcu Boț, cu fratele Miclăuș, un Nan Oană, un Budul, un Pană Porcu, un Corlat, un Ștefan Stroici, cu fratele Jurj, un Uncleat (Unchiatu), un Tatomir, un Miclăuș, un Bogdan, un grec Ioachim, fiul lui Caliani, un Bârlișcu, un Dragomir al lui Vrancea, un Hodco și Leu ai lui Marmure, un Boris Holovat, Rus, și un Boris al lui Brae, Brăescul, român, un Dociu al lui Julea, un Stroișor Druj, un Stanislav al lui Miliș, un Bob Oprișac, un Lațcu posadnicul, demnitatea nouă, un Hudici (fiul lui Hudea), un Dumitru al lui Badea, deci Bădescu². Peste puțin se adaugă un Cupcici (fiul lui Cupcea), un Stan Urmezea (de la Urmezö, ungurește), un Jurja globnicul³. Aceștia sunt tinerii care, gata și de războiul cu străinul, și negăsindu-l din cauza firii, mai potolite, a domnului lor, se vor arunca mai târziu în toată acea istorică frământare de partid care va fi, timp de un sfert de veac, nenorocirea Moldovei. Deocamdată se pare că li se dădu prilejul să lupte contra

¹ Kalužniacki, *l.c.*, pp. 833-4, no. DCLIX.

² Și în Costăchescu, *o.c.*, pp. 141-3, no. 46. Forma latină la N. Densusianu, *l.c.*, I², pp. 513-4, no. CCCXXIII (rea traducere).

³ *Ibid.*, p. 837. Un „popă” Iuga în actul din Văscăuți; n-l următor.

teutonilor la Marienburg¹, unde, ieșind din pădurea retragerii lor, ei răzbiră cumplit pe cavaleri.

Bunele relații cu Polonia erau o necesitate în acest moment, căci, dacă nu atât Mohammed I, către sfârșitul domniei sale, dar fiul și urmașul, Murad al II-lea, se arătau gata să reia politica de ofensivă a lui Baiazid, dându-i un sens imperial împrumutat de la Bizanț.

Fig. 1. Hrisov al lui Alexandru cel Bun, 1411.

¹ După Długosz, la 1422. De aici s-a iscodit povestea lui Coman Spătarul. Dar un Coman nu se află între boierii de mai sus, și Moldova n-avea spătar.

Sigismund își isprăvise conciliul fără ispravă, în momentul chiar când Mircea, rămas singur, încheia greaua ispravă a vieții sale. Către dânsul nu se putea adresa, în primejdia ce era ușor de prevăzut, tânărul nou domn, fiu legiuit, căci el poruncește întoarcerea din Ungaria, în iunie 1418, a maicii, doamna¹, a plecat și el la luptă, care, după o lungă ucenicie lângă tatăl său, începea o guvernare de unul singur, la începutul anului 1418. Și totuși el arăta toată bunăvoința pentru o politică alături de Ungaria, cu totul deosebită de a domnului Moldovei, care văzu lucrul cu ochi răi și lăsă să cadă, în curând, împreună cu aliații lui de peste munți, pe acela care nu voise să știe de dânsul.

Astfel avem de la Mihail sau Mihăilă Voievod, care, de mult asociat, cu dreptul de a porunci însuși², pornise, cu titlurile mari răsunătoare ale tatălui, pe care le adaugă chiar, intitulându-se, la 16 iulie 1418, „domn al Țării Românești și peste munți și către Țara Tătărăscă și amândouă părțile, de dincoace și de peste Dunăre, până la Poarta de Fier și până la Marea Neagră”³, și dă privilegiile pentru orice fel de oameni de peste munți care ar avea a face cu țara lui. De la început, el rezolvă prietenește chestia datoriilor pe care le aveau brașovenii la ai lui⁴. Se stabilește din nou ce se va plăti de aceiași brașoveni vameșilor de la castelul Dâmboviței, în munți, de

¹ St. Nicolaescu, *Domnia lui Alexandru Vodă Aldea*, din *Rev. p. ist., arch. și fil.*, XVI (1922), p. 7. Moșia ei de la Tolmad (Tolmaj), I. Minea, *o.c.*, p. 108 (v. și v I. III). Pentru mai mulți fii în documente inedite fără dată, Al. Vasilescu, *Urmașii lui Mircea*, București, p. 6, nota 4. Pentru „Michaila Voyvoda” v. N. Densusianu, *l.c.*, I², p. 342.

² Al. Vasilescu, *o.c.*, pp. 6-8.

³ Citat în *Cronologia Tabelară* (care poate fi contestată lui Constantin Cantacuzino Stolnicul, dar nu atribuită, pentru adausuri corespunzătoare unei epoci târzii, cutărui boier obscur din secolul al XVIII-lea); Iorga, *Operele lui Constantin Cantacuzino*, p. 22.

⁴ I. Bogdan, *Relațiile*, 1, pp. 7-8 = Tocilescu, *Documente*, pp. 6-7; apoi la Gündisch, *Urkundenbuch*, IV, p. 79, no. 1846. Pentru negoțul Coziei în Ardeal, Hasdeu, *Negru-Vodă*, pp. CCLX-II (corectarea datei la Marta Andronescu, *Repertoriul documentelor Țării Românești publicate până azi*, din *Bul. Com. Ist. pe 1937*).

la Rucăr și de la Bran¹, unde se pare că pătrunsese în ultimul timp o garnizoană munteană². Se îngăduie oamenilor din Cisnădie, sași sau români, să continue, după privilegiul lui Mircea, a-și paște oile dincoace, oricare ar fi viitoarele relații ale Țării Românești cu Ardealul³.

E greu de admis ca încă din acest an 1418 Sigismund, pe care călugării din Oltenia, având legături de negoț cu orașele ardeleni, îl vor ruga să le acorde împărăteștile hrisoave, să se fi ocupat de interesele mănăstirii Sfântului Antonie de la Vodița⁴. El purta pe vremea aceea o grea luptă cu Veneția, pentru posesiunile sale dalmatine. Egumenul Agafton merse însă de fapt să caute, mai târziu, pe Sigismund la Orade pentru ca acesta să-l ia sub suprema lui ocrotire, cu toată deosebirea de confesiune⁵.

În 1419 primejdia dinspre turci era așa de amenințătoare, încât regele-împărat se hotărî să se coboare la granița de

¹ V. I. Minea, *o.c.*, p. 160, nota 1.

² Boierii săi sunt și ai lui Mircea: banii Radu și aga, Șerban, Cristea; Vasilescu, *o.c.*, p. 8.

³ N. Densusianu, *l.c.*, p. 502 (și după Engel, *Gesch. der Walachey*, 1, p. 164, nota d; în românește, la Hasdeu, *Arch. Ist.*, I¹, p. 118, no. 168; Gündisch, *o.c.*, pp. 78-9. no. 1846; cf. Al. Vasilescu, *o.c.*, pp. 9-10.

⁴ V. I. Minea, *o.c.*, p. 162 și nota 1. Se poate să fie o falsificație a călugărilor. V. și Venelin, *o.c.*, pp. 52-54; Onciul, *Titlurile lui Mircea*, p. 224, nota 5. Documentul de la Grade e socotit de el ca autentic. Se află în Arh. Statului din București.

⁵ I. Minea, *o.c.*, pp. 163-4, după originalul slavon la Arhivele Statului, *Tismana*.

Sigismund ținea la curtea lui, pentru orice caz, un pretendent, alt fiu al lui Mircea, Vlaicu (Layko), care, încercând a fugi în Polonia, fu oprit, nu fără luptă, de frații Martin și Gheorghe Thurzó, în Țips, pe unde se gătea să treacă la regele vecin. Cei doi, răsplătiți de rege și pentru aceasta, sunt arătați și ca luptători de la Nicopol; N. Densusianu, *l.c.*, pp. 565-6, no. CCCCLXXVI.

Se face de obicei o curioasă confuzie, la care se opune și numele, între acesta și însuși Vlad Dracul, după o rea înțelegere a știrii din Dukas, că acesta ar fi fost și pe la turci înainte de a fi credinciosul lui Sigismund, și Fessler spune de acest „Vlad”, nimerind, poate, că era dat de Mircea ca ostatec; *o.c.*, II, pp. 278, 384.

Sud a stăpânirii sale ungurești, pentru care el continua să viseze la posibilitatea căii de la Licostomo la Constantinopol și Pera¹. El era, venind prin Orade, la 25 septembrie, la Porțile de Fier și cerceta Vodița, dând privilegiul din 29, de care e vorba mai sus². Trecu la Orșova în noiembrie³. Dar nu se știe nimic despre isprăvile lui⁴, sarcina luptei fiind lăsată acelui căpitan italian, priceput și energic, pe care și-l adusesse de la Florența, lui Pippo Spano, Filippo dei Scolari, singur, doar cu vice-șpanul său, Sigismund de Losoncz, un tânăr⁵, și Ștefan de Rozgon⁶: ceasul lui de glorie creștină venise. Se dau lupte la Severin⁷. Un chinez Bogdan ajută întru aceasta și primi o răsplată de la chesarul-crai⁸. Chinezii de acolo, foarte numeroși, cu nume ca Gruban, Luc, Dia, Andru, Brancu, Lațcu, Micu, Roman, Zârna, Mailat, Dragomir, apar într-un act contemporan⁹.

Din partea lui, Mihail e la 22 iunie în Târgoviște, dar restul timpului, sub această apăsare din jos, el pare a-l fi petrecut la Argeș, vechiul adăpost al tatălui său¹⁰.

¹ I. Minea, *o.c.*, p. 160, după Altmann, *Die Urkunden Kaiser Sigmunds*, Innsbruck, 1897, n-le. 2857 și 4241.

² I. Minea, *o.c.*, p. 164 și nota 4, după Fejér, *o.c.*, X², p. 599. Era acolo și la 8 octombrie.

³ Milleker, *A törököknek első betörései Dél-Magyarországra*, Timișoara, 1914, p. 22; la I. Minea, *o.c.*, p. 165.

⁴ După Fejér, *o.c.*, X²; Engel, *l.c.*, p. 165; Hammer, *Gesch. des osmanischen Reiches*, și Fessler-Klein, *o.c.*, d. Al. Vasilescu, *o.c.*, pp. 13-4, încercă a fixa rolul lui Sigismund, care nu ia parte la o „mare luptă”. Se strămută aici și atunci marea campanie a lui Mohammed contra Țării Românești, care e sub Mircea; *ibid.*, pp. 14-9.

⁵ N. Densusianu, *l.c.*, pp. 508-11, no. CCCCXXI; pp. 511-2, no. CCCCXXII, Viceșpani unguri la Caraș; *ibid.*, p. 505, no. CCCCXV.

⁶ Fejér, *o.c.*, X², p. 601.

⁷ V. Pesty, *A szörényi vármegyé*, pp. 366-7; Caro, *Liber concellariae Slanislai de Czolek*, în *Arch. für öst. Gesch.*, LII, p. 173, nota 1; p. 258.

⁸ N. Densusianu, *l.c.*, I², pp. 511-2, no. CCCCXXII.

⁹ *Ibid.*, p. 503-4, no. CCCCXVI.

¹⁰ V. Vasilescu, *o.c.* Pentru planurile de luptă contra turcilor d. I. Minea citează și *Károlyi oklevéltár*, II, pp. 52-3, și *Arch. für öst. Gesch.*, XLII (1870), p. 173, no. CII. V. și Aschbach, *Gesch. Kaiser Sigmunds*, II, p.

Ocupat în Boemia, Sigismund nu mai putu apoi să dea atenție schimbărilor care stăteau să se petreacă la Dunăre.

Dar Mohammed al II-lea nu voi să isprăvească fără a dispune de această Țară Românească, unde Mihail nu era în stare să se împotrivescă unui rival care-i răsărise, acel Dan, „fiu al lui Mircea”, de fapt nepot, care fusese crescut la Constantinopol, dar comandase trupele auxiliare date lui Musa¹.

Față de această primejdie, fusese vorba de o intervenție unită, a lui Sigismund și a lui Vladislav, fiecare din cei doi cumnați regali simțindu-se dator să-și ajute clientul². Dar, înainte de a se face cea mai mică mișcare din ambele părți, catastrofa așteptată se produsese.

În zadar alergă voievodul Ardealului ca să scape pe Mihail, care n-avea nici sufletul, nici mijloacele tatălui său. Se dădu o luptă mare cu turcii, și tânărul domn rămase pe câmpul de luptă alături de aliatul său³. *Al doilea domn român căzut în apărarea țării sale, dar, data aceasta, el se jertfise nu pentru această datorie numai, ci pentru că, singur, stătuse scut creștinătății pe care o amenința un tinerel de la turci care avea aceeași ambiție, aceeași dorință de glorie ca acei de vârsta lor pretutindeni.* Fiii lui, Radu și Mihail, menționați în actul de la 22 iunie 1418, fură duși în robie⁴. Îndată Pippo făcu să se ocupe Severinul, care fu apărat de Sigismund de Losoncz, comandant al întregului grup de cetăți și șef al chinezilor de acolo, peste Severin, Orșova, Mehadia, Sebeș și Jidova, contra unor încercări ale turcilor, în respingerea

412 și urm. Pentru Pippo și Gündisch *o.c.*, pp. 81, no. 849; p. 209, no. 1947.

¹ Chalkokondylas, ed. Darkó, I, pp. 161,163; Dukas, p. 201 și urm. (confuz).

² Cf. cu mențiunea din Túroc, pp. 231-2, *Liber cancellariae*, pp. 390-3, și Prochaska, *Codex epistolaris Vitoldi*, în *Monumenta medii aevi historica res Poloniae illustrantia*, Cracovia, 1882, pp. 419-20.

³ Túroc, *l.c.*, și bizantinii, care confundă lupta lui Dan al II-lea cu a lui Dan I pentru păstrarea tronului său.

⁴ Lenclavius, *Hist.*, cap. XII, col. 473. Actul la Vasilescu, *o.c.*

căroră se distinsese românul Bogdan, fiul lui Ioan, și Nicolae, nepotul lui Neagoe¹.

Lovitura turcilor, în adevăr, era destinată să îndeplinească altceva decât așezarea lui Dan, fiul lui Dan I² – Dan cel de la Chalkokondylas, „fiul lui Mircea”, trebuind, să fie altul –, care ar fi făgăduit tribut³. Nu numai că Dunărea trebuia încredințată unui om al sultanului, dar Marea Neagră, căci acumă exista o flotă otomană, trebuia să fie a sultanului, ocupându-se, împreună cu Chilia firește, care mergea împreună cu Dunărea întreagă, și puternicele fortificații bizantino-ge-noveze de la Moncastro – Cetatea-Albă, unde debarcase Dan, bine primit⁴. Ardealul însuși, cum se va arăta îndată, intră în acest mare plan de ofensivă, început a se executa de Mohammed, care va muri peste câteva săptămâni, dar, mai ales, în primul an al domniei sale, de tânărul Murad.

În vară, turcii asediau Cetatea-Albă; Alexandru cere ajutoare de la poloni prin trei soli: la 26 mai și 25 iunie. În august încă erau trimișii lui acolo. Temându-se pentru provinciile sale înseși, regele și Vitold se îndreaptă spre Rusia⁵.

Cetatea-Albă putu să reziste însă și, în anul următor, Vitold trimitea meșteri ca să-i refacă întăriturile. Guvernatorul Podoliei însuși, lituanul Ghedigold, ar fi venit, după un

¹ N. Densusianu, *l.c.*, I², pp. 511-2, no. CCCXXIII. Onciul (*Titlurile lui Mircea*, p. 224, nota 1) a observat că el avea în 1419 toate aceste cetăți afară de Severin (v. N. Densusianu, *l.c.*, pp. 528-30, no. CCCXI; p. 531; cf. și Onciul, *Titlurile lui Mircea*, p. 225, nota 2). Dar d. Minea crede că e vorba de un nou castel, Gevrinul (*o.c.*, p. 164, nota 6). Cronicile sârbești, în deosebitele recenzii, pomenesc luptele acestea, despre care și Dukas, p. 201, precum și cronicile turcești la Lenclavius, *Hist.*, col. 473, și Seadeddin, trad. Bratutti (*Chronica dell' origine e dei progressi della Casa Ottomana*, I, Viena, 1649, p. 344).

² V. documentul din 5 august 1424, în care el arată pe părintele său; A. Vasilescu, *o.c.*, p. 15, nota 11.

³ După Dukas, *l.c.*, p. 201.

⁴ Caro și Prochaska, *l.c.*

⁵ Caro, *o.c.*, II, pp. 159-60 și 161, nota 1; Prochaska, *o.c.*, pp. 487, 488, no. 888; Ulianicki, *Materialăi*, p. 25. Un ecou și în Ungaria; Fessler-Klein, *Geschichte von Ungarn*, II, p. 353.

călător burgund, Guillebert de Lannoy, care cercetase pe Alexandru la el, în „satul zis Cozial”, care ar putea fi Suceava însăși¹, și trecuse prin pustiul infestat de tot felul de hoți: el a văzut lucrându-se în grabă, în curs de o lună, cu patru mii de care, păzite de „12.000” de ostași.

Atacul turcesc se îndreaptă deci, în acest an 1421, asupra Ardealului.

Fig. 2. – Pippo Spano, conte al Timișoarei.

¹ După citirea scrisorii de întovărire, ca și cum ar fi fost сочав. De un sat Cozia prin aceste părți nu se vorbește în niciun izvor contemporan. Guillebert de Lannoy, sol de cruciadă, a lăsat o descriere care a fost editată în *Archaeologia* engleză, de Webb, la 1826, apoi de C.P. Serrure, în 1840, în sfârșit de Potvin, *Oeuvres de Guillebert de Lannoy*, 1879. Alte lămuriri bibliografice în Iorga, *Chilia și Cetatea-Albă*, p. 83, nota 1.